

Zveza ekoloških gibanj Slovenije-ZEG

Cesta krških žrtev 53, 8270 Krško

zogslo20@gmail.com

GSM: 064 253 580

Datum: 27.5.2023

DNEVNIK

Uredništvo : mnenja,oz.pisma

pisma@dnevnik.si

Odgovor-za objavo

Hrvaška bo del odpadkov iz NEK shranila na Škotskem ali v Franciji

V Dnevniku je bil 13. maj 2023 objavljen članek »*Hrvaška bo del odpadkov iz NEK shranila na Škotskem ali v Franciji*«. Članek je popolnoma razgalil neprimernost slovenskega jedrskega programa, ošabnost direktorja jedrske elektrarne, neodgovornost *Uprave jedrske varnosti Republike Slovenije* (URSJV), jedrsko izsiljevanje in podrejenost slovenske politike jedrskim jastrebom.

Slovenski (jugoslovanski) jedrski program se je formalno začel jeseni leta 1970, s podpisami slovenskega in hrvaškega vodstva, dejansko pa se je gradnja začela decembra 1974. Najkasneje takrat je bilo znano, kdaj in koliko radioaktivnih odpadkov bo nastajalo, kako jih bo treba začasno skladiščiti in nato trajno odložiti. Leta 1981 se je začela poizkusna proizvodnja, januarja 1983 pa 40-letno komercialno obratovanje NEK. Od takrat dalje so se začeli tudi kopičiti radioaktivni odpadki iz jedrske elektrarne.

Slovenija in Hrvaška nista enakovredna partnerja v NEK. Lastništvo in delitev proizvedene elektrike je res dogovorjeno 50-50, vendar ima le Slovenija kot jedrska država mednarodne obveze in finančne posledice ob morebitni jedrski situaciji. Še več, hrvaška stran pogosto ovira naložbe v varnostne ukrepe, slovenska stran ji je, iz neznanih razlogov, popolnoma podrejena.

Dogovor, po katerem bi morala biti druga jedrska elektrarna na Hrvaškem v solastnini, enako kot NEK, so Hrvati enostransko preklicali. Na tisti lokaciji je sedaj zgrajena IKEA. S tem so dokazali, da se obnašajo državotvorno, saj ne želijo imeti tveganih jedrskih objektov na svojem ozemlju.

NEK je dolžan varno začasno skladiščiti svoje radioaktivne materiale, skladno s standardi, ki veljajo v svetu. Za trajne rešitve končnega odlaganja sta odgovorni državi Slovenija (*Agencija za radioaktivne odpadke -ARAO*) in Hrvaška (*Fond za financiranje razgradnje i zbrinjavanja radioaktivnog otpada i istrošenoga nuklearnog goriva Nuklearne elektrane Krško-FOND*). Ob taki ureditvi NEK

sploh ni odgovoren za odlaganje radioaktivnih odpadkov in se obnaša, kot da ga to ne skrbi. Vendar pa bi moral NEK prenehati ustvarjati radioaktivne odpadke (ustaviti jedrsko reakcijo) takoj, ko je ugotovil, da odgovorni ARAO in FOND ne bosta prevzeli jedrskih odpadkov iz skladišč. Tega ni naredil. Radioaktivni odpadki v NEK se kopičijo. Skladišče NSRAO je polno, zato jih skladiščijo v stavbah, ki niso namenjene skladiščenju in to predstavlja povečano varnostno tveganje.

Čeprav mora Hrvaška po meddržavni pogodbi BHRNEK prevzeti svojo polovico radioaktivnih odpadkov do januarja 2025 (ne do konca leta 2025, kot piše v članku), se njeno vodstvo ves čas trudi, da jih podtakne Sloveniji, kot kukavičje jajce. Seveda ne bodo izpolnili svoje obveze, zgolj simbolično bodo prevzeli nekaj sodov nizkoradioaktivnih odpadkov (približno 15 % svojih NSRAO), ostale bodo brez sramu pustili v Sloveniji. Visokoradioaktivnih odpadkov pa sploh ne bodo prevzeli. S tem bodo povečali jedrsko varnostno tveganje v Sloveniji.

Obrazložitev, ki jo je, kot piše v članku, povedal Lebegner: *»Ob tem je bil leta 2015 s Slovenijo dosežen dogovor, da visokoradioaktivni odpadki in izrabljeno jedrsko gorivo ostanejo v Krškem. Letos so tam zgradili suho skladišče, prvi gorivni elementi so bili že prestavljeni iz bazena. Po dogovoru s Slovenijo bo gorivo tam ostalo do leta 2107,«* je novo kukavičje jajce. Popolna neresnica. O tem, da bodo hrvaški visokoradioaktivni odpadki ostali v Sloveniji do leta 2107, ni nobenega dogovora! *Resolucija o nacionalnem programu ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim gorivom za obdobje 2023–2032 (ReNPROIG23–32)* dopušča le, da ostanejo hrvaški VRAO v Sloveniji do leta 2043, z besedami: *»Na podlagi veljavne meddržavne pogodbe in sklepov 10. seje meddržavne komisije iz julija 2015 lahko suho skladišče za skladiščenje slovenskega in hrvaškega dela IG deluje v okviru NEK na lokaciji NEK samo do konca podaljšane življenjske dobe NEK do leta 2043. Za skupno nadaljnje delovanje skladišča na lokaciji NEK je potreben dogovor med obema pogodbenicama.«* Dogovora za skupno delovanje skladišča na lokaciji NEK po letu 2043 ni in besede Lebegnerja lahko razumemo kot nesramno izsiljevanje. Še več, novi rok, do katerega mora Hrvaška končati s prevzemom in odvozom vseh svojih radioaktivnih odpadkov in izrabljenega jedrskega goriva z lokacije NE Krško, mora biti dogovorjen pred podaljšanjem obratovanja NEK s 40 na 60 let, ne na škodo Slovenije.

Sicer pa je podaljšanje obratovanja NEK še v zraku. Nepredstavljivo je, da NEK neovirano obratuje po preteku redne obratovalne dobe, brez dovoljenja za podaljšanje. Res je že pridobljeno *»Okoljevarstveno soglasje za podaljšanje obratovalne dobe NEK s 40 na 60 let«*, vendar mora NEK pred odobritvijo podaljšanja odpraviti množico projektnih pomanjkljivosti, ki jih zaradi tehničnih ali finančnih razlogov še ni bilo mogoče odpraviti. NEK je zastarela in dotrajana naprava ter ne ustreza sodobnim potrebam. Obseg struktur, sistemov in sestavnih

delov, ki so vključeni v program staranja opreme, ni skladen z veljavnim varnostnim standardom IAEA. Nestrpno čakamo na tretji redni varnostni pregled.

Neverjetno je, da jedrski znanstveniki, ki znajo cepiti atome, ne zmorejo pravočasno začeti in dokončati postopkov, nujno potrebnih za varno delovanje jedrskih naprav.

To, da bodo Hrvati prepozno in zgolj simbolno izpolnili svojo obvezo, hkrati pa še naprej ovirali varno delovanje jedrskega objekta v Sloveniji, ne more biti razlog za jedrski optimizem.

Zveza ekoloških gibanj Slovenije-ZEG

Matjaž Valenčič, Portorož